

Djeca i pornografija – pitanja za raspravu (Children and pornography – some questions for discussion)

Tvrtko Pervan

Zavod za javno zdravstvo Zagrebačke županije

Ključne riječi: djeca, pornografija, prevencija

Umjesto uvoda:

U posljednje vrijeme, naročito otkako je u tijeku akcija MUP-a „Sledgehammer“, i kod nas se s uobičajenim zakašnjenjem u odnosu na razvijene zemlje Zapada pojačana pozornost počela posvećivati dječjoj pornografiji. No, kako to već biva u zemljama „Zapadnog Balkana“ (?), gdje nažalost spadamo, ne možda zemljopisno ali mentalitetom svakako, ovaj značajan JAVNOZDRAVSTVENI problem dotaknut je samo površno, senzacionalistički i na dnevno-politički način. Pri tome se u sredstvima javnog priopćavanja najčešće koristi pogrešna terminologija, pozornost skreće sa žrtve na počinitelja, a zanemaruje važan problem: proširenost i potencijalna malignost (dječje i djeci upravljene) pornografije te prijetnja koju ona nosi sobom. Ta se prijetnja prvenstveno odnosi na odrastanje i spolnost naše djece, koja su prema mojim saznanjima česti korisnici Interneta u potražnji za pornografskim sadržajima, što me je u konačnici i podstaklo na pisanje ovog članka.

Pornografija je, kao jedan od načina predstavljanja ljudske spolnosti riječju, slikom a u posljednje vrijeme pretežito fotografijom i filmskim odnosno video zapisom, na ovaj ili onaj način u ljudskoj civilizaciji prisutna od početka. Oduvijek je bilo teško povući crtu koja dijeli erotsko od pornografskog, umjetnost od vulgarnosti te nešto lakše onu koja dijeli dopušteno od nedopuštenog, posebice kada je u pitanju uloga djece i mladih u seksu i pornografiji. U Hrvatskoj je vjerojatno kao posljedica, inače vrlo površne varijante kršćanskog morala, javni konsenzus oko korištenja djece za spolnu nasladu bilo koje vrste odavna poznat: **djeci nije mjesto u spolnosti odraslih!** No, kako to već biva kod nas s praktičnim provođenjem bilo zakona bilo uzusa javnog morala i mnijenja, dječja pornografija je usprkos pozitivnom (ispravnom) stavu javnosti i te kako prisutna.

To se s jedne strane odnosi ne sve ranije „dragovoljno“ stupanje mladih u „raznovrsne“ spolne odnose a s druge na korištenje mladih u klasičnoj pornografiji (danas prvenstveno internetskoj) kako u njenoj proizvodnji, odnosno snimanju pornografskog materijala tako i u njegovom korištenju. Zašto i naizgled normalnu mladenačku spolnost smatram pornografskom kategorijom: zato jer se po mnogim svojim karakteristikama njoj i približila. Ili mislite da se četrnaestogodišnja djevojčica, solidan učenik iz naizgled sasvim solidne obitelji, koja se na tulumu „žvali“ i „šlata“ **istovremeno s dvojicom** kolega iz razreda ponaša u skladu sa svojom normalnom spolnošću? Ili smatrate da grupno prakticiranje oralnog seksa (igra „kamenih lica“ npr.) može proći kao prvo, nedužno seksualno iskustvo? Ili je ipak u pitanju prodor pornografskog načina razmišljanja i ponašanja u svijet nedorasle mladeži?

Pitanja za raspravu:

1. Bavi li se u nas tko analizom utjecaja pornografije na ponašanje mladih, posebice djece?
2. Na koji način gledanje „teške“, npr. pedofilske pornografije utječe na razmišljanje mladih o spolnosti?
3. U prevenciji rizičnih ponašanja (npr. preventivna školska medicina, školski programi i sl.) dotiče li tko temu pornografije, odnosno bavi li se itko primarnom (pa i sekundarnom) „prevencijom“ pornografije?
4. Je li pitanje pornografskog načina razmišljanja i ponašanja (naročito kod mladih) moralno-religijskog ili psihološko-zdravstvenog karaktera?

Snimanje pornografskih filmova i fotografija kod nas još uvijek „nije u modi“, na svu sreću po našu djecu, jer se iza takve filmske industrije često krije trgovina bijelim robljem (često i djecom), podvođenje, ucjene, iskorištavanje ovisničke populacije, jednom riječju kriminal i nasilje najgore vrste.

Nasuprot tome, korištenje dječje pornografije za osobnu uporabu u smislu postizanja spolne naslade uzelo je čini se maha. Kako i ne bi kad, s jedne strane „prilika čini lopova“ – a prilika je i previše. Dovoljno je na Internet pretraživač utipkati par odgovarajućih riječi i za par sekundi gledate

scene eksplicitnog seksa sa djecom, često začinjenog nasiljem! Ponekad ne treba imati niti namjeru – dovoljno je neko vrijeme surfati „običnim“ pornografskim stranicama i uskoro će vam se, mimo vaše volje početi nuditi besplatni sumnjivi sadržaji ili u „pop up“ prozorčićima početi otvoreno nuditi pornografija najgore vrste (djeca, životinje, brutalnosti ...).

Nevjerojatno je da su takvi sadržaji dostupni svima, pa i našoj djeci svih godišta! I dok za nabavku npr. vrlo proširene marihuane, mlada osoba ipak treba poznavati određene „face“ te potrošiti neko vrijeme (i novac) za nabavku, u slučaju pornografije je dovoljno imati osobno računalo spojeno na Internet i minutu vremena bez nadzora odraslih.

Pitanja za raspravu:

1. Tko je dužan zaštititi djecu od neprikladnog Internet sadržaja? (država, Internet poslužitelj, roditelji)?
2. Postoje li tehničke mogućnosti za blokiranje „teških“ pornografskih sadržaja (pedofilija, zoofilija i sl.) na nivou poslužitelja a ne samo na nivou krajnjeg korisnika, gdje su roditelji najčešće inferiorni djeci u informatičkom znanju?
3. Postoji li državno tijelo zaduženo za ovu problematiku ili je to slučaj samo na HTV-u, a svi ostali mediji (računajući i najopasniji Internet) su prepušteni „dobroj volji“ vlasnika i upravitelja?

Poseban problem, ne baš u direktnoj vezi s temom je i naš odnos prema seksualnim prijestupnicima, gdje se vrlo često radi o osobama s dijagnosticiranim poremećajem, bilo da se radi o pravoj pedofiliji (MKB F65.4) ili nekom drugom sličnom poremećaju. Ako izuzmemo ovisnike („narkomane“) koje malo tko, računajući i zdravstvene djelatnike, tretira kao pacijente/bolesnike, (a oni to doista jesu!) samo su osobe sa seksualnim poremećajima, posebno pedofili, na udaru javnosti, potpuno nezaštićeni kao pacijenti, često i sami izloženi nasilju pojedinaca i društva u cjelini. A kada uzmemo u obzir da je u nastanku njihovog poremećaja važnu ulogu odigralo i nasilje (većina su bili zlostavljani tijekom odrastanja!) stvar poprima još goru dimenziju.

Pitanja za raspravu:

1. Jesu li pedofili bolesnici, a time ujedno i pacijenti?
2. Jesu li kao takvi zaštićeni kao ostali pacijenti (liječnička tajna i sl.)
3. Može li se pedofilija i slični poremećaji doista izliječiti (dugotrajna psihoterapija)?
4. Ako da, treba li za to pristanak pacijenta, s obzirom na teške posljedice po zdravlje djece izložene pedofiliji?
5. Dolaze li u obzir i metode kemijske ili trajne kirurške kastracije, sa i bez pristanka pacijenta (npr. po nalogu suda) i jesu li takve mjere primjerenije nego npr. zatvorske kazne (za poremećaj odnosno bolest!)?

Potpuno sam svjestan da ovim kratkim člankom nisam dao odgovor niti na jedno od pitanja vezanih za pornografiju i cijelu paletu utjecaja kojeg ona može imati na djecu i mlade - ali mi to nije bila ni namjera. Htio sam pokazati, a nadam se da sam uspio u tome, da postoje mnogi (javnozdravstveni) problemi koji uopće nisu obuhvaćeni sadašnjom (javno)zdravstvenom skrbi, a utjecaj pornografije na mladež je samo jedan od njih, pri tome, nažalost i jedan od najpogubnijih po psiho-fizičko zdravlje mlade populacije.

Kontakt osoba:

Tvrtko Pervan, dr.med., spec. školske medicine
Zavod za javno zdravstvo Zagrebačke županije
Služba za prevenciju ovisnosti
10 290 Zaprešić, Pavla Lončara 1
Tel. 01/3313-031, fax. =1/3319-108
e-mail: ovisnosti.zapresic@post.t-com.hr